

OM

FUCUS BUCCINALIS LIN.

AF

J. W. HORNEMANN,

PROFESSOR.

Naar man betragter Udbredelsen af de forskellige Plantefor-
mer paa Jordkloden og den mere eller mindre yppige Vegeta-
tion som viser sig i dens forskellige Zoner, vil man snart
overbevise sig om, at naar et Land besidder mange Sorter af
Jordbund, et for Vegetabiliernes Væxt gunstigt Clima, lave og
høie, fugtige og tørre Egne og kort sagt mange af de Betingel-
ser under hvilke Planterne fremkomme, har det og den største
Mængde baade af Slægter og Arter. Imidlertid træffer man og-
saa heri heel synderlige Undtagelser og Botanikerne have alt
længe lagt Mærke til, at nogle Egne, hvis Jordbund ikke synes
at være fortrinlig og hvis geographiske Beliggenhed ikke er den
som pleier at frembringe den største Plantemængde, dog, hvad
deres Floras Rigdom angaaer, overgaae mange andre Lande
som Naturen mere moderlig har udstyret, baade ihenseende til
udmærkede og isolerte Planteformer og den Mængde af Arter,
ja endogsaa af Individuer, som Slægterne fremtræde med.

Et mærkeligt Exempel herpaa er Sydpynten af Africa.
Faa Lande uden for Europa ere blevne undersøgte saa ofte og

af saa udmærkede Botanikere som Capcolonien. Dets fra den ældre Tid bekiendte Planterigdom, dets sunde Climat, Letheden at komme derhen o. s. v. have lokket Botanikere fra alle Lande i Europa didhen, og ingen er gaaet tilbage uden at have giort Opdagelser. Hollænderne *Hartog, Hermann* og *Ten Rhynne*, Engellænderne *Masson, Burchel* og flere, Tydskerne: *Forster, Lichtenstein, Berg, Hess, Mund, Beil* og *Zeiber*, de danske *Oldeland* og *Eklon* og Svenskerne *Bergius, Sparmann* og *Thunberg* have alle samlet, især den sidste, en stor Mængde Planter paa den ikke meget udstrakte Capcolonie ved det gode Haabs Forbjerg. Man skulde derfor troe at dets Flora var fuldstændig bekiendt, og dog behøver endnu den Dag i Dag en londonsk Nurseryman kun at sende en Gartner derhen for at erholde noget Nyt tilbage *).

Den Mængde af der isolerede Planteskægter, hvortil der uidentviwl kun findes Mage paa Nye-Holland og maaske paa Madagaskar (hvilke Lande dog have en meget betydeligere Udstrækning end Capcolonien og ligge tillige mere isolerede) indskrænker sig ikke blot til Landets vegetabiliske. Beboere — ogsaa Havets ere udmærkede, baade ved besynderlige Former og ved den Mængde hvori de fremtræde. Naar man undtager de Steder imellem Vendekredsene, hvor hele Qvadratmile af Havet ere bedækkede med den saakaldte Sargasso, og som kun bestaaer af

*) Thunbergs Flora capensis indeholder 2800 phanerogame Planter og hvor meget har man ikke i den sildigere Tid opdaget der?

faa Arter, er der neppe noget, Afrika tilgrænsende, Hav som er rigere paa Tangarter end det der omgiver Cap. Dette er saa meget mere paafaldende som hele Vestkysten af Africa, fra de maroccanske Stater til henimod det gode Haabs Forbiereg, kun frembringe faa Arter af denne Plantefamilie; i det mindste have *Adanson*, *Isert*, *Hoslund-Smith*, *Thonning*, *Palisot Beauvois* og *Chr. Smith* kun samlet meget faa Alger ved de Kyster som de have bereist. Med alt dette er det dog temmelig sikkert, at af alle de Vegetabilier som denne Egn frembringer, kiende vi dog mindst til dens Alger, thi af alle de Botanikere som have undersøgt den, var ikke nogen egentlig Algolog og selv Thunberg har kun 20 Arter Fuci derfra, hvilket neppe er $\frac{1}{2}$ Part af hvad man har erholdt derfra ved Samlere.

Blandt disse Hydrophyter har især een tiltrukket sig deres Opmærksomhed, som giennemplöiede Havet omkring det gode Haabs Forbiereg, nemlig *Fucus buccinalis* *Lin.*, og det er mærkeligt at denne Plante, som de Söefarende kaldte Trompetgræs, egentlig var bedre kiendt af dem end af Botanikerne, og at man, uagtet den paa Höiden af Cap er saa almindelig at den er et Landmærke og at enhver Söemand som har været der, veed at benævne den, har man dog indtil nu hverken havt en rigtig Beskrivelse eller en naturtroe Afbildning eller fuldstændige Exemplarer af den. Man bragte ofte Stumper af den til Europa, især saadanne som vare dannede til at bruges som blæsende Instrumenter, men just derfor vare disse ikke skikkede til at give en rigtig Idee om Planten, thi de udgiorde ikke engang det Heele af Stængelen.

Kolbe som ikke var Botaniker, og som er een af de første der omtaler den, giver en næsten ligesaa rigtig Beskrivelse af den som *Osbeck*, der var Botaniker. *Linné*, som kjendte den af *Königs* Beskrivelse og i sin *Mantissa plantarum* gav en god Diagnose af den, havde dog en ufuldstændig Kundskab om den, og selv den for alt naturvidenskabeligt sig altid interresserende *Banks*, var ikke istand til at forskaffe sig et Exemplar deraf til sin Samling, hvoraf man kunde see Plantens forskjellige Dele. Det ufuldstændige som han besad var imidlertid det eeneste som fandtes i de engelske Herbarier og *Turner* maatte, da han udgav sit store Værk over Tangarterne, benytte sig af dette, og gav derfor, blandt de mange fortræffelige Forestillinger af Fuci, en meget ufuldstændig og tildeels urigtig Figur af denne *). Ja Tydscklands første Algolog, Professor *Mertens* i Bremen, tilstaaer, i Recens. over *Turners* historia fucorum, (indført i algem. literat. Zeit. 1815 No. 55 &c.) at han aldrig har seet den.

Det har derfor længe været mig meget magtpaaliggende at erholde et fuldstændigt Exemplar af denne Plante; men uagtet jeg af enhver, som ventede at komme i de Farvande, hvor

*) Temporibus diversis aliquot hujus Fuci frustula vidi, sed nihil quod cum specimine hic depicto conferri possit, quamvis hoc quoque mancum; maxima enim stipitis parte, tota quidem illa quæ fistulosa est, caret, et præcipua speciei nota e stipite pendet inflato; Hinc fit ut tabula nostra nequaquam satis apte respondeat descriptioni supra e *Linnæi* Mantissa exscriptæ. — Mirum quidem quod *F. buccinal.* in omnibus fere desideretur phytophylaceis, quoniam inter navigatores bene diu innotuit, *tubæ marinæ* nomine his cognitus. *Histor. fucor* 3. p. 13.

den viser sig, erholdt Lövte derom, har jeg dog först nylig opnaaet mit Önske.

Hr. Pharmaceut *Eklon* *), fra Apenrade, som var i Tieneste hos den af alle til Cap reisende Naturforskere bekiendte danske Apotheker *Pohlmann* i Capstaden, og som förend han reiste til Cap var mig bekjendt som en ivrig Botaniker, var den förste som sendte nogenlunde fuldstændige Exemplarer af *Fucus buccinalis* hertil, og ham skylder jeg at jeg nu kan give en rigtig Figur af den og som jeg haaber en Beskrivelse som er bedre end de hidtil havde; dog maae jeg tilstaae at jeg ikke endnu har seet Exemplarer med fuldstændig Rod.

Men förend jeg fremlægger denne Beskrivelse, være det mig tilladt at anföre et Par Ord om denne besynderlige Plan-tes Form, dens Egenskaber og dens Plads i Systemet. Det som især har gjort de Söefarende og andre Reisende opmærksomme paa den, er dens Störrelse, dens læderagtige Textur, dens besynderlige Form og den Anvendelse som er en Fölge heraf.

I Henseende til Længden kan den vel ikke sættes ved Siden af *Fucus pyriferus* *Lin.* (som ogsaa findes paa samme Sted som denne og som efter *Pérons* og andres Efterretninger opnaaer en Længde af over 300 Fod og er altsaa uidentvivel, efter *Calamus rudentum* *Lour.* den længste af alle Vegetabilier) men

*) Han har nu i Sinde, understöttet af den württembergske *Forening til at lade Naturforskere reise*, at göre en Reise i det indre af Caplandet og har ved Capstaden anlagt en Have, hvori dyrkes en stor Mængde af Omegnens Planter, hvorom han har udgivet et lidet Skrift.

dens Udstrækning kan dog være temmelig stor. Jeg har ikke Selv seet Exemplarer af mere end 4 Alens Længde, men disse maae höre til de mindre, thi adskillige Skibscapitainer have forsikret mig, at de paa Höiden af Cap havde seet Exemplarer som vare længere end Dækket af et stort Skib.

I Henseende til Tykkelsen og Fastheden af Stammen, som er omtrent som Pontlæder, overgaaer den *Fucus pyriferus*. Det som imidlertid meest udmærker den, er dens Stammes Form. Den er nemlig fra Roden til der, hvor den udbreder sig i Bladform, ganske huul og kiölldannet, saaledes at den nedtil er smallere (paa de Exemplarer jeg har seet af et Haandleds Tykkelse) men bliver henimod Enden tykkere og ender sig tilrundet der hvor den udbreder sig i Blade. Naar man i dens friske Tilstand afskiærer Roden og den bladagtige Deel af Planten og giver den en snoet Form, hvilket let lader sig giöre, faaer den fuldkommen Lighed med det blæsende Instrument som man kalder en Slange eller *Serpent* og kan ogsaa bruges paa samme Maade. Reisende fortælle ogsaa at Hottentotterne bruge den til at blæse i istedet for Horn, og havde de Gamle kiendt den, vilde de vist have forestillet Tritonerne blæsende paa Trompetgræs istedetfor paa Sneglehuuse; de franske kalde den derfor og *la Trompete de Neptune*. Efter *Eklons* Undersögelse indeholder den mere Jodine end nogen ham bekiendt Tangart.

Forresten veed jeg intet andet om dens Anvendelse end at man paa Skibe bruger den som en Hævert for at bringe Vand fra een Tönde i en anden, og at den efter *Thunbergs* Beretning svömmende paa Vandet er et Hvilested for Söfuglene

hvortil dens hule Stamme giör den meere tienlig end andre Tangarter, samt at den er et Landmærke; efter *Osbeck* skulde dens Forekommende tilkiendegive at man er 10 Mile fra Caps Grunde. Ligesom flere af de større og faste Tangarter er den besat med en stor Mængde mindre Hydrophyter, og undertiden med Coraller og Conchylier.

At denne Plante henhörer til den linneiske Slægt *Fucus*, derom kan ikke være Tvivl, men da man i den sildigere Tid ved et nøiere Studium af Algologien, ved Arternes Mængde som bleve opdagede og ved deres Formers Forskiellighed, har været nødt til at deele denne Slægt i flere, er det et Spørgsmaal til hvilken af disse den henhörer.

Da man ikke kiendte dens Frugt og kun af hele Planten enkelte Stumper, saa kunde man i Henseende til Slægtbestemmelsen let tage Feil; imidlertid har Prof. *Lamouroux* rigtig bestemt dens Plads for saavidt Formen af Lövet angaaer. Han har henført den til den af ham dannede Slægt *Laminaria*, og det er vist, at den har i Formen megen Overeenstemmelse med de større Arter af denne Slægt f. e. *Laminaria digitata*, *bulbosa* o. fl. *Agardh* har beholdt denne Benævnelse, dog tilstaaer denne berømte Algolog (*Spec. Algar.* p. 112), at han er meget uvis, da han ikke kiender dens Fructification, om dens rette Plads og at den, ihenseende til Farven mere nærmer sig til Slægten *Halymenia**). Men da Frugten hos *Laminaria* er Frøe-

*) *Bory St. Vincent* har i *Diction. classique d'histoire naturelle* Vol. 9 henført den til en Afdeeling af *Laminaria* som han kalder *Fistulaires* og hvortil henhörer 2 Arter, nemlig denne og en nye Art fra Terre-Neuve som han kalder *Lamin. ophiura*.

korn indsluttede i Bladets Masse og ikke i Randen, og man hos *ucus buccinalis* finder, foruden det kornede Væsen i Bladmassen, i Randen af Bladet en dobbelt Rad af haarde kiertelagtige Legemer, som ligeledes ere af en kornet Substans, saa maae man antage disse for at være Frugtgiemmer, og derfor, bör den uidentviyl udgiöre en egen Slægt. Til Erindring om Hr. *Eklon*, hvis Fortienester af Botaniken jeg forhen har anført, har jeg kaldet denne Slægt *Eklonia*. Forstörrede Forestillinger af Bladmassen og af Randkiertlerne ere fremsatte paa Tegningen. Det er mig ikke bekiendt, at den er fundet paa andre Steder end ved Cap, hvor den efter *Thunbergs* Angivelse voxer paa Klipperne i Bayfalso og Taffelbay, og ved Öen *Tristan d'Acunha*, i hvis Farvande den, efter *Kolbes* Beretning, skal forekomme. *König* antager, at den voxer paa Stene i Havet, hvor det har en stor Dybde, men dette er ikke rimeligt, thi paa en meget stor Dybde finder man neppe Planter.

Efter disse Bemærkninger om denne Plante, tillader jeg mig nu at fremsætte dens Slægt- og Artmærke med Synonymer og Beskrivelse.

EKLONIA.

Char. essentialis.

Glandulæ oblongæ graniferæ in margine frondis dispositæ.

Diagnosis et Synonymia.

Eklonia buccinalis: stipite fistuloso superne clavato in laminas pinnatas expanso, pinnis utrinque attenuatis.

- Trombas*: *J. D. et J. J. de Brue* der oriental. Indien P. 4. Tab. 10. Figura pessima.
- Arundo indica fluitans*: *C. Bauh.* Pin. p. 10. *J. Bauh.* hist. plant. 2. p. 489.
- Fucus maritimus major multifolius*. *Seba.* Thesaur. Vol. 3 t. 102 fig. 6? secundum explicationem tabulæ citatæ papyraceæ tenuitatis est, quod cum nostro non quadrat.
- Fucus maximus*: *Osbeck.* Dagbok öfwer en ostindisk Resa p. 283.
- Fucus buccinalis*: stipite fistuloso, fronde pinnata coriacea, foliolis ensiformibus integerrimis. *Lin.* Mantiss. plant. alt. p. 312 *Ej.* Syst. plant. Ed. *Gmel.* Vol. 2. p. 1389. *Turner* historia fucor. Vol. 3 pag. et tab. 139. (fragmentum frondis). *Thunb.* flora cap. edit. *Schultes.* 2. p. 754.
- Farec* Trompette: *Poiret.* Encyclop. method. Tom. 8. p. 345.
- Laminaria buccinalis*: *Lamour.* essai sur les genres de la famille des Thalassiphytes non articulées p. 22. Diction. des scienc. nat. Tom. 25. p. 189. Dictionair. classiqv. d'hist. natur. Tom. 9. p. 188.
- Laminaria buccinalis*: stipite fistuloso in laminam lanceolatam pinnatam expanso, pinnis utrinque attenuatis. *Agardh* Spec. Alg. Vol. 1. P. 1. p. 111. *Ej.* Syst. Algar. p. 270.

D e s c r i p t i o .

- Radix*: ramosa, lignosa, testaceis et corallinis intertexta (secundum *Königium* lapidibus in fundo maris affixa).
- Stipes*: (secundum *Osbeckium* et *Thunbergium* plures et usque ad septem ex una radice) longitudine 4-20 ped., fusco-nigrescens, opacus, coriaceo-lignosus, nudus, reticulatim rugosus v. sulcatus, teres, tubulosus, basi attenuatus (Diametr. 1-3 poll.), sensim incrassatus, sub apice inflato-clavatus, apice iterum attenuatus, complanatus et in frondes expansus.
- Frondes*: stipitem terminantes coriaceæ, enerves, intus pulpa fibrosa granulis intermixta repletæ, longitud. 1-5 ped., pinnatæ vel simplices:

pinnis lanceolatis, apice et basi attenuatis (interdum apice rotundatis), fusco-rufis, glabris, sublucidis, 2-4 pollic. latis $\frac{1}{2}$ lin. crassis, margine incrassatis, nigrescentibus et duplici serie glandularum alternantium armatis.

Fructificatio: Glandulæ oblongæ fusco-nigricantes, duplici serie alternatim in margine pinnarum dispositæ, intus granulis repleta.

Explicatio iconis.

Figura major: *Laminaria buccinalis* $\frac{1}{2}$ magnitudinis.

- minor superior sinistra: Pars marginis frondis naturali magnitudine.
- minor superior dextra: Margo frondis cum glandulis parum aucta.
- minor inferior dextra: Pars pulpæ frondis cum fibris et granulis; maxime aucta.
- minor inferior sinistra: Pars glandulæ horizontaliter dissecta cum granulis, maxime aucta.